

Capitalisation in Czech Broadside Ballads of the Seventeenth to Nineteenth Century

The paper examines one of the least researched issues of early modern Czech orthography, the capitalisation of words. Methodologically, it follows the previous research on early modern German printed books (1500–1700) by the team of Bergmann and Nerijs (1998), who carried out a complex analysis of this phenomenon on the textual, syntactical and lexical level. Using their methodology, a study of capitalisation on the lexical level in selected samples from early modern printed Czech Bibles has been already carried out (Fidlerová – Dittmann – Vladimírová, 2010; Fidlerová, 2013). There, all words (except those capitalised for textual or syntactical reasons) were classified into word classes and, subsequently, nouns and adjectives were divided into smaller subgroups according to their semantics, and then the proportion of capitalised items was counted. This method revealed interesting differences, both diachronic and between different “traditions” (the “Melantrich tradition” capitalising an ever increasing proportion of common nouns and adjectives, vs. the conservative “Kralice and St Wenceslaus tradition” keeping capitalisation more or less to proper names and *nomina sacra*). These results were confirmed in a follow-up study on selected early modern printed Czech New Testaments (Nývtová, 2016) and the same methodology was applied also to the study of eighteenth- and nineteenth-century historiographical manuscripts (Timofejev 2016, 2018). The present research applies this methodology to selected dated Czech broadside ballads printed in Olomouc and Brno in the seventeenth to nineteenth century. Its aim is first, to describe and analyse the usage as precisely as possible, second, to determine whether some distinctive trends can be observed, e. g. a diachronic development or a difference between texts printed in different towns, and third, to compare the results to previously obtained data, i. e. to the situation in printed Czech Bibles, in Czech historiographical manuscripts and in German printed books of the same period.

Selected references:

- Bergmann, Rolf – Ewald, Petra – Förtsch, Jutta – Götz, Ursula – Nerijs, Dieter – Ruf, Birgit – Tippe, Reinhold (1998): *Die Entwicklung der Großschreibung im Deutschen von 1500 bis 1700*. Heidelberg.
- Coulmas, Florian (2003): *Writing Systems: An introduction to their linguistic analysis*. Cambridge.
- Daňhelka, Jiří (1980): Funkce velkých písmen v českých pozdně středověkých rukopisech. *Wiener Slawistischer Almanach* 6, pp. 299–306.
- Dokulil, Miloš (1982): Grundsätzliches zur Verwendung von Großbuchstaben in Orthographiesystemen. In Scharnhorst, Jürgen – Ising, Erika – Horálek, Karel – Kuchař, Jaroslav, eds.: *Grundlagen der Sprachkultur. Beiträge der Prager Linguistik zur Sprachtheorie und Sprachpflege* 2. Berlin, pp. 234–255.
- Ewald, Petra (1992): Konkrete versus Abstrakta. Zur semantischen Subklassifikation deutscher Substantive. *Sprachwissenschaft* 17, pp. 259–281.
- Fidlerová, Alena A. – Dittmann, Robert – Vladimírová, Veronika S. (2010): Užívání velkých písmen v českých tištěných Biblích raného novověku. In Čornejová, Michaela – Rychnovská, Lucie – Zemanová, Jana, eds.: *Dějiny českého pravopisu (do r. 1902) – History of Czech Orthography (up to 1902)*. Brno, pp. 285–308.
- Fidlerová, Alena A. (2013): Uplatnění lexikálního principu v užívání velkých písmen v českých tištěných biblích raného novověku. *Historie – Otázky – Problémy* 5, pp. 159–174.
- Gebauer, Jan (1963): *Historická mluvnice jazyka českého 1. Hláskosloví*. 2nd edn. Praha.
- Günther, Hartmut – Ludwig, Otto et al., eds. (1994): *Schrift und Schriftlichkeit – Writing and Its Use. Ein interdisziplinäres Handbuch internationaler Forschung – An Interdisciplinary*

Handbook of International Research. Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft 10.1. Berlin – New York.

Janečková, Marie (2009): *K jazyku českého baroka. Hláskosloví, pravopis a tisk, označování kvantity.* Praha.

Kaempfert, Manfred (1980): Motive der Substantiv-Groß-Schreibung. Beobachtung an Drucken des 16. Jahrhunderts. *Zeitschrift für deutsche Philologie* 99, pp. 72–98.

Kosek, Pavel (1999): Transkripční poznámka. In Božan, Jan Josef: *Slaviček rájský.* Malura, Jan – Kosek, Pavel, eds. Brno, pp. 312–318.

Kosek, Pavel (2004): O grafické stránce českých exulantských tisků. In Beke, Marton – Mészáros, Andor, eds.: *Nové interpretace českého baroka – A Cseh barokk új interpretációi. Sborník z mezinárodní konference, Piliscsaba, 12.–13. května 2003.* Esztergom – Piliscsaba, pp. 91–105.

Kosek, Pavel (2008): K jazykové stránce hallských českých tisků 18. století. In Macek, Ondřej, ed.: *Po vzoru Berojských. Život i víra českých a moravských evangelíků v předtoleranční a toleranční době.* Praha, pp. 520–541.

Křístek, Václav (1979): Etapy vývoje českého jazyka v starším období a poznámky o staročeských pravopisných systémech. In Porák, Jaroslav: *Chrestomatie k vývoji českého jazyka (13.–18. století).* Praha, pp. 9–18.

Maas, Utz (1995): Einige Grundannahmen zur Analyse der Groß- und Kleinschreibung im Deutschen, insbesondere zu ihrer Grammatikalisierung in der Frühen Neuzeit. In Lerchner, Gotthard – Schröder, Marianne – Fix, Ulla, eds.: *Chronologische, areale und situative Varietäten des Deutschen in der Sprachhistoriographie. Festschrift für Rudolf Große.* Frankfurt am Main, pp. 85–100.

Mentrup, Wolfgang (1979): *Die Groß- und Kleinschreibung im Deutschen und ihre Regeln. Historische Entwicklung und Vorschlag zur Neuregelung.* Tübingen.

Mentrup, Wolfgang, ed. (1980): *Materialien zur historischen Entwicklung der Groß- und Kleinschreibungsregeln.* Tübingen.

Moulin, Claudine (1990): *Der Majuskelgebrauch in Luthers deutschen Briefen (1517–1546).* Heidelberg.

Nerius, Dieter (2007): *Deutsche Orthographie.* 4th edn. Hildesheim – Zürich – New York.

Martina Nývltová (2016): Psaní velkých písmen v samostatně vydaných českých Nových zákonech 15. a 16. století. *Naše řeč* 4, pp. 189–206.

Pleskalová, Jana – Šefčík, Ondřej (2007): Pravopis. In Pleskalová, Jana et al., eds.: *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky.* Praha, pp. 499–539.

Porák, Jaroslav (1983): *Humanistická čeština.* Praha.

Rädle, Karin (2003): *Groß- und Kleinschreibung des Deutschen im 19. Jahrhundert. Die Entwicklung des Regelsystems zwischen Reformierung und Normierung.* Heidelberg.

Risse, Ursula (1980): *Untersuchungen zum Gebrauch der Majuskel in deutschsprachigen Bibeln des 16. Jahrhunderts. Ein historischer Beitrag zur Diskussion um die Substantivgroßschreibung.* Heidelberg.

Sedláček, Miloslav (1993): K vývoji českého pravopisu. *Naše řeč* 76, pp. 57–71, 126–138.

Timofejev, Dmitrij (2016): Užívání majuskulí v českých rukopisech z konce 18. a počátku 19. století: systém, nebo chaos? In Balkowski, Mieczysław, ed.: *Bohemica Posnaniensia, fasc. 14. Chaos i ład w języku i w literaturze czeskiej.* Poznań, pp. 289–303.

Timofejev, Dmitrij (2018): Užívání majuskulí. In Timofejev, Dmitrij: *Jazyk českých knih historiografických zápisků „dlouhého“ 18. století.* Nepublikovaná disertační práce, FF UK Praha, pp. 83–91.